

MAQUINES D'AFEITAR

ECONOMIA DE TEMPS I DINERS

Cap excursionista
deu anar sense una
màquina d'afeitar.

III

DAQUERIA

TOLL

III

III
TELÈFON 3.536

III

Carrer de Ferràn, 31, i Jaume 1er.

III

Màquines de tots els preus i qualitats
Fulls de totes les marques
Assortit complet en tots els articles d'aquest ram
Ganivets per a camp, viatge i defensa
Estoigs de ferramentes per a motocicletes
i automòbils
Coberts per a camp, gots per a viatge, etc.. etc.
Casa la més antiga i important de Barcelona.
FABRICACIÓ I REPARACIÓ

Imp. Miró, S. en C., Ronda de Sant Pau, 10. — Barcelona

EXCURSIONS

NOTICIARI MENSUAL DE LA SECCIO
ATENEU ENCICLOPÈDIC POPULAR
BARCELONA

AEP - CDHS
BARCELONA

ANY IV : ÈPOCA 2.ª : NÚM. 36

:: 1.er D'ABRIL DE 1918 ::

EL PROTECTOR CENTRO DE DEFENSA DE ASEGURADOS Y GESTOR DE ASUNTOS ADMINISTRATIVOS
 Intervención en la contratación de seguros en general y en los expedientes de siniestros.

Patentes de invención e introducción
 Registro de Marcas
 Nombres comerciales
 Dibujos-Modelos

COBRO DE CRÉDITOS = CONTRIBUCIONES E IMPIUESTOS

TIRANTE BENEFACTOR (Patentado)
 Para el desarrollo del pecho de las señoras, caballeros y niños
 Indispensable a toda persona que aprecie y practique la
 higiene en el vestir

Con el uso del **Tirante-Benefactor** las señoras conseguirán el desarrollo de sus senos, pudiendo prescindir así de medicinas y unguentos perjudiciales muchas veces a la salud. De venta en casa de los **Srs. Eduardo Schilling, S. en C.** (Barcelona-Madrid-Valencia) y del fabricante de ligas y tirantes **Smart.**

AMADOR ALSINA
 Riera San Juan, 8-Barcelona
 que mandará folleto gratis a quien lo pida

SECCIÓ ATLÈTICA DE L'ATENEU

GIMNÀS I DUTXES
 Classes de gimnàsia sueca, lluites greco-romana i brxa
 Quota mensual: 1'50 ptes. Obert de 7 a 12 de la nit.

606 **A L'ALCANÇ DE TOTES LES FORTUNES**
 MALALTIES DE LA PELL SÍFILIS : BLENORRAGIA VENERI
 : : MALALTIES ESPECIALS DE LES SENYORES : :
 Rambla del Centre, 7, pral.
 (DE 6 A 8)
 RAIGS X : ELECTRICITAT : FOTOTERÀPIA, ETC.

F. BERTRAND, S. A.

Avinyó, 25, i Comtessa de Sobradell, 1.—BARCELONA

EINES DE PRECIÓS, RELLOTGERIA, ÚTILS I FORNITURES PER A JOIERIA, PLATERIA, RELLOTGERIA I ARTS ANEXES

Llimes angleses i suïsses :: Fileres d'estirar fil i roscar :: Burils de totes formes :: Grates i raspalls plans i circulars de pèl, acer i cristall :: Paper esmeril :: Torns i transmissions :: Serres :: Gresols i cubetes qualitat extra per a fondre en plombagina i terra refractària Pedres i moles amb engranatge per a esmolar, en gran varietat: en arenisca, esmeril, Naxos, Carborite, Carborundum i Arkansas :: Alicates i pines en gran varietat de models, etc., etc. :: :: :: ::

Dipòsit de soldadura, acreditada i pràctica, TINOL
 RELLOIGES DE BUTXACA, PULSERA, PARET I DESPERTADORS :: ESTOIGS, CRISTALLS, OLIS FINS

EINES NORD-AMERICANES
 Peces recanvi de rellotges corrents i principals marques
 Concessió exclusiva per a la venda de fornitures per al rellotge d'alta precisió JUVENIA
 Únic dipòsit de les molles reals STHAL de tremp regulat i resultat garantit per a Ancora cilíndric i Roskoph
 Tarifa de preus s'enviarà a qui ho demani

Librería, Imprenta y Casa Editorial

DE

J. Ruíz Romero

Sucesor de J. BASTINOS

PELAYO, 52 :: Apartado 513 :: Teléfono A. 4819 :: BARCELONA

Este establecimiento es uno de los más antiguos e importantes de Barcelona y de España :: En él se hallan de venta toda clase de obras de 1.ª y 2.ª Enseñanza, científicas, literarias, de medicina, etc.

Trabajos de imprenta de todas clases
Prontitud, esmero y economía

AEP - CDHS
BARCELONA

VACANT

ANY IV : ÈPOCA 2.ª I.ºR D'ABRIL DE 1918 NÚM. 36

NOTICIARI MENSUAL DE LA SECCIÓ D'EXCURSIONS

ATENEU ENCICLOPÈDIC POPULAR

CARME, 30 i 32, PRAL. i I.ºR.-BARCELONA

SE REPARTeix GRATUITAMENT ALS SOCIS DE LA SECCIÓ I A MOLTES ENTITATS

Conferències sobre excursionisme i coneixements afins

- XIII Dia 3 d'abril, a les deu del vespre.
Conferenciant: D. ALBERT MALUQUER, Director de la revista *Atlètica*.
Tema: PEDESTRISME I EXCURSIONISME.
- XIV Dia 10 d'abril, a les deu del vespre.
Conferenciant: D. JOSEP M.ª DE SUCRE, Expresident d'aquest ATENEU i publicista.
Tema: ASPECTE SOCIAL DE L'EXCURSIONISME.
- XV I ÚLTIMA
Dia 17 d'abril, a les deu del vespre.
Conferenciant: D. JOSEP COMAS SOLÀ, Membre de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts, Director de la Secció Astronòmica de l'Observatori Fabra i President de la Societat Astronòmica d'Espanya i Amèrica.
Tema: LA METEOROLOGIA I L'EXCURSIONISME.

Així completem el Cicle de conferències extraordinàries que vàrem anunciar i així donem fi a la tasca que vàrem imposar-nos d'anar a cercar homes intel·ligents i abnegats a l'objecte de què vinguessin a la tribuna de l'ATENEU per a parlar-nos d'excursionisme en sos diferents aspectes i dels coneixements que amb ell es relacionen.

No creiem pas haver fet feina en va; ans el contrari, estem convençudíssims que les conferències donades setmanalment durant aquests quatre mesos seguits deixaran rastre indeleble en l'ànim dels oients, que se sentiran més serens i més forts al fer llurs excursions, i s'haurà elevat considerablement el concepte de l'excursionisme, revestint-lo d'una certa espiritualitat que l'honora i l'exalta.

AEP - CDHS
BARCELONA

Gloriem-nos-en d'aquesta obra que estem duent a terme i que altres han prou ben qualificat; tinguem paraules de graïciament per totes les persones que amb llur presència vénen a donar a les nostres sessions aquella solemnitat que únicament el poble, amb son concurs, és capaç de donar a les festes. Mes, per damunt de tot, el nostre més fervorós agraïment, ple d'inefable entusiasme, sigui per a les digníssimes personalitats que, accedint al nostre prec, han fet possible la realització d'una cosa que, al principi, prenia l'aparència d'un somni.

Els temes que s'han anat oferint no abarquen tots els aspectes que poden tractar-se en el camp dilatat de l'excursionisme; molts altres queden pendents, els quals es desenrotllaran en hora oportuna, mentre no s'apagui a la nostra secció el foc viu que fa voleiar l'ensenyà de l'excursionisme.

L' ENTOMOLOGIA I L' EXCURSIONISME

Extret de la Conferència donada per D. Josep Me Bofill, membre de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts i de l'Institut d'Estudis Catalans, el dia 23 de gener, en el local de l'ARXIU, tercera del Cicle organitzat per la nostra secció sobre excursionisme i coneixements afins.

ELS primers documents de que tenim notícia referents a insectes són els papirus de Horus Apollo, 4 ó 5 mil anys abans de la nostra era, que's conserven en el Museu d'Història Natural de Paris, que parla de l'escarabat sagrat, i d'ells se desprèn que havien sigut estudiades les seves costums, encara que amb els prejudicis al través dels que's veien llavors les coses naturals atribuint-los-hi sempre el caràcter de simbolismes astronòmics i meteorològics; se suposava que els 30 dits (nom donat a la suma de les articulacions dels sis tarse) venien a representar els dies que el sol necessita per a recórrer un signe del zodíac; que els 28 dies necessaris de soterrament per a desenrotllar-se les larves simulaven la revolució llunar, i la sortida de l'insecte, el naixement del món. Aquest mateix escarabat, que no és altre que el que's troba per camins i carreteres fent rodar esferes d'escrements que porta al niu per alimentació de sa prole, es troba també reproduït gràficament com a símbol de divini-

tat en els relleus dels grans monuments egipcis de les vores del Nil, els temples de Karnak, Ammon i Luxor, així com en els hipogeus d'igual procedència en els museus del Cairo i Britànic. Per cert que aquestes figures han servit d'argument als transformistes que suposen grans modificacions morfològiques en les espècies degudes a supressió o atrofia d'òrgues que no serveixen per la seva vida normal, doncs en els gravats antics porta l'insecte tarse en les extremitats anteriors, mentre que en els exemplars d'avui no'n tenen, i com siga que aquesta part de la extremitat els serviria més de destorb que altre cosa, donada la seva manera especial de caminar cap endarrera, suposa que a força de despender's adquirí estat la seva supressió en les transmissions hereditàries; no faig més que citar el fet, que no suposo absolutament comprovat.

Varen transcórrer una pila de segles sens altra referència sobre els insectes que certes cites d'Homero en les magnífiques epopeies la Il·lada i la Odissea, en les que fa al·lusions especialment a les abelles, fins arribar a l'any 380 a. de J. en que va aparèixer Aristòtil, un dels homes més extraordinaris que ha produït la humanitat; nasqué a Estagira, colònia grega de la Macedònia, 20 anys abans que Alexandre Magne, de qui fou preceptor. Publicà, entre altres moltes obres, una *Història Naturalibus* en deu llibres i *De generatione animalibus* en 5 volums, en qual publicació va ajudar-li en gran manera el seu deixeble, donant-li tota classe d'aixíllis, proporcionant-li homes per a recollir tota mena d'animals; així com col·leccions, i ademés 800 talents, que representen 4 milions de pessetes, per a dit objecte.

Aristòtil comprenia baix el nom de *La Física* tot lo que's troba en la realitat del món, lo que fou l'objecte dels seus estudis, de manera que sa filosofia, fundada en la observació i el racioni, rompent amb tots els prejudicis de la seva època, era la filosofia racional, sent un veritable realista científic. Va fundar la sistemàtica reunint els sers en grups segons els seus caràcters predominants i donà al mateix temps fonament a la biologia i anatomia comparades, de manera que els magnífics paragrafs sobre la metamorfosi dels animals inferiors, especialment les papalomes i les abelles, poden acceptar-se avui amb gran part de les interpretacions per ell senyalades, si bé incorren en errades perdonables, donada la poca ajuda que podia rebre de totes les ciències auxiliars, sumament atrassades. Ell formà una agrupació caracteritzada per la presència d'incisions en la superfície del cos, que sembla dividits especialment per la part de sobre en seccions i els aplicà el nom de *entoma*, paraula grega que té aquesta significació, de la que n'ha derivat el nom de *Entomologia*, que s'ha continuat fins a l'època actual per a significar l'estudi dels insectes. Altre naturalista digne de menció fou Cayo Plini nascut a Como en l'any 23, desempenyà en l'Imperi romà càrrecs oficials administratius i militars, passant llargues temporades a la província Bètica (Espanya), d'on va treure una gran part de les seves observacions sobre

animals, que varen ésser publicades en sa *Història Natural*, composta de 37 llibres, dels que el 7 i 8 s'ocupen del regne animal; gran comentarista d'Aristòtil, i encara que no va donar a conèixer grans novetats, els seus escrits no deixen de tenir certa originalitat. Es pot dir que va morir víctima de la seva afició a l'excursionisme, puig a l'any 79 trobant-se a Misena, en la part septentrional del Golf de Nàpols, desempenyant una missió naval, va observar per sobre el Vesubi una immensa fumareda que arribà a tapar el sol, cridant-li l'atenció aquell fenomen inusitat, ja que no's tenia notícia anterior de cap erupció volcànica, si bé és veritat que en aquella regió hi havia tingut lloc 16 o 17 anys enrerera un espantós terratrèmol, es dirigí amb dos o tres companys cap allí per mar a pesar de la oposició dels demés, i poc temps després morí asfixiat per l'atmósfera sulfurosa, fet relatat pel seu nebot Plini el jove. En les obres de Plini s'hi troben belles descripcions de sers i objectes naturals en mig d'inecxituts de bullo.

Trobem en la crònica referent als insectes, com a fet notable, la importació del cultiu dels cucs de seda pels àrabs, que l'havien introduït a Constantinoble el segle VII i més endavant ens el portaren a Espanya, des d'on s'escampà per tot el reste d'Europa; també es coneixia en dita època l'apicultura, en la que s'empleaven ja arnes de fusta, palla i suro.

Averroes (1120-1198) de Córdova, celebèrrim comentarista d'Aristòtil, encara que amb tendència més materialista, publicà una notable *Història dels animals*. Malpighi (1628) fundà la anatomia dels insectes i Redi (1626-1697) els mètodes experimentals en les plantes i els animals, creant el principi «Qui fa experiments augmenta el saber, qui és massa crèdul fa créixer els errors». Carles de Geer (1720-1778), savi observador, fou l'autor de les «Memòries per a servir a la *Història dels insectes*», quals detalls sobre la biologia dels mateixos no han sigut superats per ningú.

Contemporani de l'anterior fou Carles de Linné (1707-1778) i també suec aportà un progrés tan gran al coneixement dels sers naturals, especialment animals i plantes, establint pràctics fonaments per a sa classificació, de manera que ell ha sigut l'autor de la sistematia; qui s'hagi dedicat a treballs d'aquesta naturalesa sols pot saber lo difícil que és determinar un petit grup d'insectes, en lo què ens passen devegades mesos i mesos, i així comprendre el valor de la immensa tasca que portà a cap durant sa vida entenent de totes les agrupacions de sers vius tant del regne vegetal com del animal, feina que ve resumida en el seu *Systema Natural*, del que en publicà dotze edicions consecutives, millorant cada una la anterior. Va aplicar per primera vegada la *binomia*, o sigui la designació de les espècies amb dos noms, un genèric i altre específic; va desfer errors dels seus passats i senyalà divisions bastant perfectes dels individus fonamentades per la similitud de caràcters, en una paraula, la

efectivitat del treball de Linné no té precedent en la *Història* ni serà mai superat per ningú.

Lamarck (1800) va ser qui resumint els coneixements fins a la seva època l'reformant-los degudament va arribar a la definició exacta dels insectes, caracteritzant-los per tenir el cos dividit en tres parts: cap, tòrax i abdomen, formades de peces articulades, sostenint la primera, dues antenes, la segona tres parells de potes i ordinàriament dos parells d'ales, i la tercera sense apèndix o extremitat de cap mena, la respiració és traqueal i ademés tenen metamorfosis completes, és a dir, que surten de l'ou en forma de cucs anomenats larves, queden en un període després, més o menys llarg, de quietud, prenent el nom de crisílides, i finalment arriben a l'estat perfecte.

Ben establerts en el segle XIX els caràcters que defineixen els insectes, es pot dir que entrem en el període més important de la evolució dels coneixements sobre aquest grup zoològic; en totes les parts del món es multipliquen les investigacions, constituint-se societats qual objecte principal és el seu estudi, tenint moltes d'elles els corresponents Museus i publicacions apropiades. Catalunya no s'ha quedat endarrera; l'any 1764 fou fundada la Conferència «Físico-matemàtica experimental» que més endavant prengué el de «Real Academia de Ciencias y Artes» que encara porta, que com indica la paraula *Física* del nom de sa fundació de tradició aristotèlica no vol dir altra cosa que un dels seus objectes era l'estudi de les coses de la Naturalesa i així ho ha demostrat en ses publicacions, Museo i biblioteca; més endavant l'han seguit la Institució Catalana d'*Història Natural* fundada en 1899; el Club Muntanyenc, qual objectiu primordial fou la espeleologia, la secció de Barcelona de la «Real Sociedad Española de *Història Natural*», totes ellas amb les seves publicacions, que si bé comprenen totes les manifestacions de la *Història Natural*, dediquen gran atenció a la entomologia. Altre tant diré de la Junta de Ciències Naturals, quals museus i revistes han pres un gran vol.

Els centres excursionistes han contribuït an aquesta feina, puig el titulat de Catalunya, que és el que te més llarga història, fundat en 1876, ha concedit sempre les seves pàgines per a l'expàndiment de les ciències naturals, i així hi trobem escrits dels inoblidables Cuni Martorell, Font i Sagué i de D. Lluís M. Vidal, Bofill, Poch, Mn. Faura. L'*ALFABET ENCILOPÈDIC* no s'ha quedat endarrera, puig he vist en el seu *NOTICIARI* una secció destinada a l'Entomologia, per la que aprofito la ocasió per a felicitar-vos-en.

Ultimament s'han convocat Congressos mundials per a ocupar-se només que dels insectes, tenint lloc el primer a Brussel·les en 1910, el segon a Oxford i havent la guerra, que tants perjudicis ha portat al progrés científic, impedit el que devia celebrar-se en Viena en 1915; en tots ells, als què hi hem assistit, hi havia gran concurrència de totes les parts del món i les memòries presentades nombroses i notables.

Tot lo que hem relatat, les superiors intel·ligències que s'han dedicat a l'estudi d'aquest in comptable nombre de sers que per la seva talla semblen insignificants, seria suficient per a fer sospitar la seva general intervenció en la fisiologia universal; però, ¿hi ha algun altre motiu que justifiqui la importància que s'ha donat an aquesta immensa agrupació d'individus que s'han denominat insectes, ademés dels serveis que han prestat pels estudis anatómics i biològics? Si analitzem lo que passa en el conjunt d'elements que constitueixen la Naturalesa, tant en el regne mineral com en el vegetal i l'animal, observarem que hi ha una universal tendència a la destrucció; tot lo que neix en el món, està destinat a desaparèixer, així veiem que els minerals, després de sa curta vida de formació, consecutivament a la acció de tots els agents meteorològics, es dreguen, i devallant per les costes, seguint les corrents de les aigües o emmenades pels vents van a constituir a distàncies més o menys grans, noves formacions; els vegetals unes vegades per decrepitud i altres per motius circumstancials, com malalties i accions externes, es moren; exactament igual succeeix als animals, de manera que tot això evidentment obeeix a una llei d'annihilació de la matèria viva, però fixant-nos en la naturalesa dels fets és facil de convèncer's de que si bé desapareix la vida i la forma, queda sempre la matèria després de sofrir modificacions estructurals i de composició; entre els actors d'aquestes mutacions hem de posar en primera fila els insectes, baix la influència dels quals veiem enmaltir per efectes de parasitisme i morir les plantes i animals, i un cor mort res sorgir de la matèria orgànica en descomposició milions de sers que li tornen a donar vida, i grandíssima part d'ells procedeix de la classe dels insectes. De tot això's desprèn que la llei a què m'he referit, més bé que de destrucció, pot anomenar-se amb més propietat llei de circulació de la matèria.

Els insectes, segons la seva alimentació, s'anomenen zoòfags els que viuen de substàncies animals; fitòfags, de vegetals; saprófags, de substàncies mortes, i coprófags, de matèries excrementícies. Baix aquest punt de vista els insectes exerceixen una acció útil a l'objecte de la Creació Universal, per més que en molts casos concrets ella resulti perjudicial a l'home.

Explicada a grans trets la història de la entomologia i lo que representen per nosaltres els insectes i la importància i utilitat del seu estudi, anem a veure quin paper pot representar l'excursionisme per a afavorir son coneixement.

L'excursionista al sortir de casa, encara que tingui per objecte fonamental el recórrer comarques, més o menys llunyanes, per a fruitr dels punts de vista admirables que per tot arreu ens ofereix la Naturalesa, és cada dia més rar que's limiti a aquesta finalitat exclusiva, i es comprèn el motiu, puig o bé s'ha d'estar buscant seguidament localitats diverses i arriba que s'acaben, o bé repetir les excursions ja conegudes,

amb lo que's pert el seu atractiu; així és que segons les particulars preferències els excursionistes solen agrupar-se en seccions dins de la Societat que'ls serveix de llac d'unió entre tots ells, constituint així les de fotografia, arqueologia, folklore, espeleologia, etc.; però a mida que's van acoblant en major nombre, augmenten les tendències i sempre n'hi han que per la seva instrucció especial o per natural inclinació es decideixen per l'estudi de la Naturalesa baix el punt de vista de l'averiguació dels misteris que ens presenta en els tres regnes que la constitueixen; aquesta última tendència està sempre en raó directa de la cultura del país, puig suposa en els individus que per aquest cantó es dirigeixen certs coneixements que'ls han iniciat en l'estudi previ de la Zoologia, Botànica i Geologia.

La nació que ens dona el millor exemple a seguir baix aquest punt de vista és sens dubte Anglaterra. Els anglesos, que tenen ja fama universal de turistes, solen seguir la inveterada costum de córrer món, i d'aquesta manera habitual de ser, n'han tret els més grans aventatges baix tots els punts de vista, especialment per a recollir objectes de tota classe que són la base d'aquelles immenses col·leccions que s'admiren en els grans museus, i això's pot comprovar en el *South Kensington museum* de Londres, exclusivament d'Història Natural, en el que s'ha reunit per aquest sistema, encara que valent-se al mateix temps d'altres medis, immens material a disposició dels especialistes.

En els temps passats, els coneixements científics eren molt reduïts, de manera que un home estudiós podia fer-se'n càrrec i dominar les ciències en totes ses manifestacions, i a l'aparèixer una intel·ligència privilegiada donava impuls a totes elles plegades; per això es veu en el transcurs de la Història que les nacions preponderants per la seva civilització produïen erudits enciclopèdics. Avui les coses han canviat radicalment, no és possible dominar totes les disciplines, i això ha imposat la necessitat de la divisió del treball, de l'especialització en les diferents branques del saber i per aquest motiu hem vist progressar ràpidament aquelles nacions com Alemanya que s'hi han adaptat més depressa, donant aquesta preponderància científica, la industrial i comercial que en són corol·laris.

A Catalunya els que primerament varen dedicar-se als estudis entomològics i a la recol·lecció d'insectes, entre els que's compten En Muller, Himmghaffen, Martorell i Peña, Cuni Martorell, Salvà, Mercader i Antiga, tots desapareguts d'entre nosaltres, cada hu sortia a les seves excursions i anava col·leccionant lo propi, fent canvis entre ells o amb l'estranger; però amb aquest sistema, que hem seguit per no haver-n'hi un altre els qui hem vingut després, es fa amb molt treball i constància poca feina, donades la immensitat de famílies i espècies de cada agrupació; evidentment això té les seves dificultats ademés de les senyalades, ja que pot donar-se el cas d'un home d'estudi amb poques aptituds per

la marxa, lo que li impideix la requisita de material; per altra part, donat l'augment cada dia major d'insectes descoberts, per l'estudi dels quals es fa indispensable tenir-ne en gran nombre a la disposició de l'especialista, obliga a buscar auxiliars, que no's troben fàcilment si no és entre gent de certa il·lustració, els gustos dels quals siguin amb aquella tasca compatibles. Aquí tenguí, doncs, de quina manera pot cooperar l'excursionista al treball de laboratori, sense perdre el caràcter essencial de les seves habituals aficions.

Hem arribat a la part executiva d'aquesta conferència, que m'ha obligat a reduir el meu desig de no fadigar massa vostra atenció, i encara que us serà molt fàcil proporcionar-vos les explicacions necessàries per arribar a conèixer les més indispensables per a saber caçar i conservar els insectes en vostres excursions, sobretot tenint en compte que s'han publicat per la Junta de Ciències Naturals de Barcelona, que radica al Museu Martorell, una sèrie de folletins dirigits a l'objecte de donar una guia de tot lo més indispensable per aconseguir-ho, de totes maneres, en poques paraules faré una indicació de lo més indispensable.

L'excursionista porta ordinàriament el sarró prou proveït i no convé carregar-se massa d'objectes que pel camí van tornant se més feixucs; així és que n'hi ha prou amb una mànega de boca metàlica articulada, que's plega fàcilment i es porta a qualsevol banda, aprofitant per bastó un mànec qualsevol que pel camí es trobi; és també obligat el portar una ampolla de boca una mica ampla, amb la que's recullen de la mànega els insectes caçats. L'ampolla, que és millor sia aplanada, anirà plena de retalls de paper i es procurarà que contingui una mica de cotó fluix que's trempa de benzina o cloroform, que de tant en tant s'ha de refegir perquè s'evapora fàcilment; els animalets en aquesta atmosfera s'asfixien desseguida i així al destapar novament l'ampolla per arregar els insectes de un altre cop de mànega no poden escapar. Es troben amb facilitat ampolles arreglades per a poder fer totes aquestes operacions còmodament. Quan el recipient està ple o bé a l'arribar el vespre, es treu tot lo arreglat i es trasllada a una capsa que pot ser una de les que serveixen per a cigars, que's té plena de serradures de suro ruixades amb una mica d'èter acètic, que's priva d'assecar-se uns quants dies, els suficients per a esperar la ocasió d'entregar l'arreglat fet a la persona o al museu a què ha d'anar destinat.

Donaré per molt ben empleat el temps, si d'aquesta conferència en sortís tan sols un aficionat decidit a donar-nos la seva cooperació.

JOSEP M.ª BOFILL

AEP - CDHS
BARCELONA

Esbart folklòric

Les frases proverbials catalanes

XVII

«Va anar-hi d'un badall de grill.»

NOSALTRES no sabem pas si els grills badallen, no hem tingut la paciència d'observar-ho; però si el saber popular no menteix, aqueixa mena d'ortòpters han de badallar per força, encara que han d'ésser uns badallets tan remenuts que gairebé han de fer-se imperceptibles. Es diu que va anar d'un tris com no passa una desgràcia (igualment pot ésser una sort). Un tris és leri-leri un gruix de duro. Si diem que va anar-hi d'un pèl, ja és extremar més la cosa; però quan es diu que *va anar-hi d'un badall de grill*, ja és apurar tant la subtilesa comparativa que no és possible trobar una forma més gràfica i precisa per indicar que ha pogut contenir-se un succés que imminentment anava a realitzar-se.

El perquè d'aquesta locució familiar l'explicarem tal com vàrem sentir-lo quan érem quitxalla.

Una vegada hi havia un cavaller molt eixerit que en un torneig va enamorar-se de la filla del rei, que era la noia més maca i més gentil de tot el reialme. Ella també se'n va agradar, i de llavors estant cada nit festejaven, de dalt d'una finestra la noia i del jardí del palau el cavaller.

Com era de preveure, una nit foren descoberts, i l'atreuït cavaller va ésser portat a la presència del rei. Indignat el monarca, li preguntà:

—¿I qui sou vós que heu estat tan agosarat de pretendre la mà de la meua filla?

El cavaller va tenir por de dir qui en realitat era, perquè pertanyia a un partit que no era gens adicte al rei, i va creure atinat sortir del pas responent-li:

—Jo só doctor en el savi estudi de les bèsties.

Mes al rei, qui va reconèixer desseguida el cavaller dissident, se li va ocórrer un mitjà per a fer-li pagar cara la seva aventura amorosa i exclamà:

—¡Oh benedida Providència, que interposa en mon camí aquest home que pot portar la pau i el goig a la meua malaurada família! Tinc tres nebodes presoneres en un encimbellat

castell i encantades per un maleït i poderós bruixot. La més gran, acusada d'infidelitat, no es veurà deslliurada fins que un ca, la més noble i fidel de les bèsties, faci una cantada. La mitjana, castigada pel seu mal caràcter i dolenteria, no es redimirà mentre una serp no emprengui una graciosa dansa, demostrant que lo que hi ha en el cor de les serps no és pas tot malura. La més xica, víctima de la seva vanitat i fatxenderia, no la vol deixar anar el bruixot sinó quan badalli un grill, aquesta ínfima i fastigosa bestiola.

Aquestes tres bèsties portentoses les he fetes cercar no sols pels meus dominis, sinó també per tot el món, sense que fins l'hora present hagin pogut ésser trobades. Això em desconhorta i em cuida a matar. puig sofreixo per mes nebodes igual que si jo fos el segrestat. Si vós, savi doctor, aconsegiuu ensinistrar i dur-me les tres bèsties exigides, que per assolir el desencant hi han d'ésser totes, ma filla serà vostra en premi al vostre saber; però, si no, la forca vos espera per no saber practicar bé la vostra ciència. Vuit dies de coll us donc per a dur-me lo que vos demano.

Compteu si'n va quedar de compungit el pobre cavaller amb la tasca que li encomanaven i l'amenaça de morir a la forca si no la complia. La seva mare se'n va enterar i va córrer a dir-li:

—Fill meu, no t'espantis: un gitano he sentit dir que hi ha prop de la Meca qui practica l'art d'ensenyar a cantar els gossos, i sabut és que els faquirs de la India s'enginyen en fer ballar serpens. Jo enviaré propis tot seguit amb l'encàrrec de que ens en portin. Lo més difícil serà trobar un grill que badalli.

Aquell mateix dia van sortir camí de l'Aràbia i de la India homes en cerca de gitanos els uns i de faquirs els altres. També van sortir-ne a la caça de grills per tots els boscos de la contrada. Com a trobar-ne, ja en trobaven, ja, i que tots sabien cantar bé; però cap d'ells badallava.

El dia destinat per a presentar-se de nou al rei, el cavaller ja tenia la serp i el gos meravellous. Amb ells només acudí davant del monarca, pensant que si no eren prou per a obtenir el desencantament, al menys provarien al rei l'enginy del fals doctor i potser se salvaria de morir penjat.

Cofoi el rei en veure que sols dues bèsties portava, perquè així podria treure's un enemic d'entremig, li preguntà amb aire triomfal:

—¿I el grill?

—Senyor: tota ma ciència ha sigut impotent per a fer que un grill badallés ..

—¿Ah... sí? Doncs... ja la forca!...

Tot el poble era reunit a la plaça on havia d'ésser executat el reu. Quan anaven a penjar-lo, no se sentia ni una mosca, i tot d'una ve una dona corrent i crida amb veu de tro:

—¿El grill!...

Era la mare del pobre condemnat qui no s'havia donat un moment de repòs buscant d'ací d'allà el grill desitjat, fins que al marge d'un camí va trobar-ne un que s'havia clavat una espina a la boca i no podia tancar-la. El rei va creure's que el grill realment badallava i no va tenir altre remei que complir la paraula donada al pretendent de la princesa.

Així el cavaller va veure com de la forca on anava a morir pel seu atreviment, passava a casar-se amb la filla del rei.

Vuit dies després a palau tot era goig i festa per a celebrar les noces; i el poble, prenent part a la gatzara, tot era repetir:

—*Se n'hi ha anat d'un badall de grill!*

ELS INSECTES

VII

Aspectes prodigiosos

L'ESTUDI de la Natura ofereix una immensitat de meravelles que a la vista de l'home, diminut i despreciable pigmeu al mig de tanta grandesa, apareixen arcans indesxifrables i misteris incomprensibles. Dintre els insectes mateix s'observen coses tan extraordinàries que l'home sincer dubta, molts cops, de la importància que l'espècie humana es dona a sí mateixa en el concert harmònic de la vida i de l'Univers.

La metamòrfosi, la homocròmia, el mimetisme, etc., són aspectes prodigiosos que presenten aquests éssers tan insignificants que als ulls de molta gent no mereixen ni tan sols una mirada. La majoria dels insectes es reproduïxen per metamòrfosi i tenen quatre vides diferents: dues actives (larva i

BIBLIOTECA DE CDHS BARCELONA

imago). en qu'és mouen a son gust, mengen i viuen a semblança de les altres bèsties, i dues de passives (ou i capoll), en què romanen immòbils talment com si fossin morts

Això que d'un cuc simplíssim i fastigós, sense cames ni altre medi de locomoció que rossegar-se torpement per terra, en surti un insecte proveït de sis potes per a caminar i quatre ales per a volar, de forma elegant i colors vistosos, és realment curiós i extraordinari; però no és encara tot lo que de prodigios ofereixen els insectes. Altres n'hi ha que vénen al món definitivament després d'un procés més complicat, puig tenen sis vides: la d'ou, dues de larva, dues de capoll i la d'imago, o sigui la d'insecte perfecte. Aquestes espècies, molt reduïdes, solen ésser parasitàries d'unes altres; els *sitaris*, els *meloès*, les *cantùrides*, vulgarment nomenades *mosques d'ase*, són parasitàries de l'*antofora* o *abèlla arquitecta*. Explicarem de quina manera es produeix aquesta sorprenent mutació dels insectes que's desenrotllen per hipermetamorfosi.

Quan l'antofora vol criar, es dirigeix a una paret de material tou, argila o altra terra, i hi cava un forat si fa o no fa petit com un didal. Allí hi posa l'ou amb una mica de mel per a que se n'alimenti la larva quan neixi, tanca el niu amb la mateixa terra cavada i se'n va. Quan algun dels insectes parasitaris a què ens hem referit vol criar, cerca un niu d'antofora i al peu mateix hi pon l'ou. El de dintre va desenrotllant-se, neix la larva, que s'alimenta amb la mel que sa mare ja li ha procurat, es fila el capoll i, convertit finalment en insecte, romp la tapa del niu i surt. Mes al defora ja té l'enemic que l'espera. L'ou del parasitari també s'ha desenrotllat i la larva que n'ha sortit està al lllindar del niu esperant que surti el de dintre. A l'aparèixer aquest, se li tira a sobre, sense que se n'adongui, i ja no se'n separa més.

Si l'antofora és femella, el cop ha estat encertat; si és mascle, hi ha vegades que el parasitari aprofita el moment de la còpula per passar dissimuladament del mascle a la femella. Quan l'hora arriba, aquesta fa son niu i aleshores el parasitari es queda dintre; l'abèlla tanca el forat, ignorant que s'hi ha quedat l'enemic, el qual es menja seguidament l'ou de l'abèlla, però respectant la mel, ja que sap que no ha de tocar-la. Es fila després un capoll, i passat el temps corresponent no'n surt l'insecte perfecte, com fan gairebé totes les espècies, sinó

una segona larva, la qual es menja la mel produïda per l'abèlla i respectada per la larva primera. Torna a filar-se un segon capoll, i després en surt ja definitivament l'imago, el que com si fos l'antofora romp la porta del niu i surt a la llum del dia, després d'haver viscut cinc altres vides i d'haver sacrificat la vida d'un altre ésser per a venir ell al món.

La homocròmia, de la que també n'estan dotats altres animals i alguns vegetals, és un altre d'aquests aspectes prodigiosos. Certs insectes, especialment els orptòpters, tenen la propietat d'adaptar-se al color predominant del lloc on se troben. Mai es veurà un plegamans ni una llagosta verds en un terreny argilós, ni vermells damunt d'un prat verd. Això fa que d'aquests insectes n'hi hagi d'una gran varietat de colors. Aquest curiós fenomen pot ésser fàcilment comprovat per l'excursionista, puig a Catalunya de plegamans i llagostes se'n troben pel camp a cada pas, i molt bé pot notar-se que sempre el seu color coincideix amb el del terreny. Aquest és el medi que tenen per a salvar-se dels seus enemics, dels quals passen desapercibuts al confondre's amb l'ambient que'ls rodeja.

Si curiós i sorprenent és la homocròmia, més ho és encara el mimetisme. Hi ha alguns insectes, no molts, que tenen la propietat d'imitar altres insectes o fulles de plantes, essent l'imitació tan acabada que es fa difícil a primera vista notar la diferència existent entre un d'aquests animallets i la cosa imitada. Els que simulen altres insectes solen adoptar la forma d'abelles, vespes i demés insectes de fibló, que és de la manera que poden infondre por als altres, perquè saben que piquen. Dels que imiten fulles, tronquets i branquetes d'arbre n'hi ha de sumament interessants. Les *fasmides* arriben a l'extrem, no sols de que l'aparència de la fulla és exactíssima, sinó que van canviant, segons les èpoques de l'any, els seus colors tal com ho fan les fulles de l'arbre on habita; un cop l'insecte és mort, es torna groc igual que les fulles a l'ésser despreses de l'arbre, i per si tot això no fos prou, aquesta propietat protectora la trameten fins als ous, que no tenen la forma rodona com d'ordinari, sinó que són iguals que les llavors de l'arbre imitat, assegurant-se per aquest medi la protecció de la prole.

Per a formar-se una idea de si té d'ésser perfecta la imitació que d'algunes fulles fan certs insectes, n'hi ha prou en consignar que fins a època ben moderna, naturalistes eminents havien cregut que no's tractava d'animals sinó de fulles vegetals que al caure a terra tenien la propietat d'animar-se i convertir-se en bèstia. D'acord amb aquesta opinió, diferents insectes van ésser catalogats com a vegetals animats.

Més tard va venir-se en coneixement de que s'estava sostenint un error, perquè no eren vegetals animats, sinó veritables animals disfressats, podria dir-se, de vegetals; va donar-se a tan singular fenomen el nom de *mimetisme*, provinent de la paraula grega *mimeteles*, que vol dir imitador.

Dintre l'ordre generatriu també tenen els insectes curiosos particularitats. Els *pugons*, per exemple, tenen la facultat de poder produir els fills vivípara o ovíparament. A l'estiu, quan la feina que la Natura li ha destinat és d'una immediata realització, el pugó neix ja individu viu a l'objecte de poder-se posar tot seguit a la seva feina; a l'hivern, quan el arbre queden sense fulles i la saba deixa de circular, neix per mitjà d'ou. An aquest insecte li basten pocs segons d'amor per a deixar fecundada no solament la femella amb qui s'ha ajuntat, sinó també les de quaranta generacions subsegüents. Com portem explicat en anterior capítol⁽¹⁾, hi ha insectes que tenen la propietat d'engendrar mascles o femelles a voluntat i d'altres que poden engendrar sense necessitat de mascle.

Entre'ls insectes es troben els animals més petits de la Creació, deixant a banda els microbis. N'hi ha molts que a simple vista són quasi imperceptibles. Aquell piquet menut que a nosaltres ens sembla impossible que sigui un ésser del regne animal per lo insignificant, podem ben creure que ho és i que com correspon a tot insecte està compost d'una sèrie d'òrgues naturalment més petits que ell encara, sis potes (amb les seves corresponents articulacions), cap, tòrax i abdomen, tot proveït d'un complicadíssim organisme subdividit en parts i més parts.

Si volguéssim anar explicant, sumàriament només, totes les coses prodigioses que els insectes presenten a la nostra observació, ja tindriem feina llarga.

JERONI PICORNELL

(1) *La generació*, c. IV. Pàg 67 d'aquest tom. (Novembre 1917, núm 31.)

La propera excursió col·lectiva

Encara no hem termenat, com aquell qui diu, la realització de la darrera excursió col·lectiva, que ja pensem en organitzar-ne una altra. El lloc aquesta vegada escollit és un dels menys coneguts de la nostra terra, i no és pas per cert que no sigui interessant. Es tracta de la part alta de la província de Tarragona, les ciutats de Mora i Tortosa, anant de l'una a l'altra per mitjà de llaüts, baixant per l'Ebre.

L'excursió la projectem per als dies 19 i 20 del proper mes de maig i l'intent nostre és fer-la així: sortir de Barcelona de bon matí, anant a Reus, on se visitarà lo més interessant; sortir després, en un tren que passa a mitja tarda, en direcció a Mora d'Ebre, on se separà i pernoctarà; l'endemà a la matinada, marxar, embarcats en llaüts, Ebre avall envers Tortosa, on s'hi arribarà a mig matí, visitant-ne seguidament l'Observatori de l'Ebre; després de dinar, la Catedral i la molt típica ciutat, retornant en un tren de mitja tarda cap a Barcelona.

De moment es presenten algunes dificultats en l'organització d'aquesta gaia excursió, més esperem poder-les vèncer. L'atractiu de poder viatjar en llaüt per l'Ebre, el més cabalós riu de la nostra terra, amb els moltíssims i pintorescos espectacles que ofereix el pas pel salt, rescloses i canals de Xerta, així com les típiques i escaients ciutats de Mora i Tortosa, tant com la senyorial i moderna ciutat de Reus, confiem han de cridar l'atenció dels nostres consocis i amics.

En la propera edició completarem els detalls.

NOTES

Hem rebut els dos primers números, corresponents a febrer i març, del *Bulletí del Club Deportivo Júpiter*, simpàtica entitat esportiva del Poble Nou. Amb força gust hi establim el canvi i corresponem a la salutació que endreça a les entitats a fins, desitjant-li pugui arribar ben enllà en les empreses plausibles que constitueixen la seva base.

Del Centre Excursionista de Catalunya s'ha rebut un plec de fulles, que hem repartit entre els nostres consocis, contenint les condicions del Concurs de fotografies de la Conreria de Montalegre.

AEP - CDH6
BARCELONA

El terme d'admissió d'obres fineix el dia 8 d'aquest mes, obrint-se seguidament la exposició en el local del Centre, la qual podrà visitar-se fins a darrers d'abril, i després en el Cau-Museu de la Colònia-Bosc de la Conreria de Montalegre fins a fi de maig.

Bona ocasió tenen els aficionats fotogràfs per a lluir les seves habilitats, per lo que augurem als organitzadors del concurs uns resultats esplèndids.

Passant per Sitges, hem tingut el gust de saludar els entusiastes organitzadors del Centre Excursionista d'aquella població, als quals desitgem tota mena d'èxits en llur empresa.

S'ha publicat ja, editada per «Minerva», l'obra del P. J. M. de Barnola *Resum de Botànica*, que esperàvem amb desig. L'hem llegida amb delectança i la recomanem a tots els nostres amics, que en ella hi trobaran dextrament explicats un cúmul de coneixements, a l'abats de totes les capacitats, d'aquella amena ciència, tan íntimament lligada amb l'excursionisme. conforme va fer-nos veure el seu autor en la magistral conferència que va donar-nos fa poques setmanes.

PROGRAMA PER A ABRIL DE 1918

Dia 3, nit.

Conferència sobre Pedestrisme, per D. Albert Maluquer.

Dia 10, nit.

Conferència sobre l'Aspecte social de l'excursionisme, per D. Josep M.ª de Sucre.

Dia 14, matí.

Visita al LABORATORI BIOLÒGIC DE SARRIÀ, dirigida pel P. Joaquim M.ª de Barnola, S. J.

Punt de reunió: Estació de Sarrià, a les 10.

Dia 17, nit.

Conferència sobre Meteorologia, per D. Josep Comas Solà.

Dia 21.

Excursió a Llinàs, Corredor, Montal i Llavaneres.

Sortida: Per l'estació de França, a les 5.

Pressupost de trens: 3'35 pessetes.—Cal dur-se les provisions.

Dia 28, tarda.

Visita al Manicomi de Sant Boi (secció de dones).

Sortida: Pel Parador del Passeig de Gràcia, a les 15.22, fins a Cornellà, anant a peu a Sant Boi.

Retorn: Des de Sant Boi, en el tren que surt a les 20.08 i arriba a l'estació de Magòria a les 20.29.

VACANT

Secció d'Excursions de l' A. E. P.

Tots els socis de l'ATENEU que desitgin formar part d'aquesta secció han d'abonar únicament la quota especial d'una pesseta cada quatre mesos.

Adscrivint-s'hi, es rep tot lo que ella edita, es té lliure l'inscripció per a concòrrer a molts actes i s'ajuda a fer més intensa l'acció que ve desenrotllant dintre la entitat.

AEP - CDHS
BARCELONA

VACANT

FABRICA DE CAPSES
DE CARTRÓ

Vda. de JOAN RABASEDA

DIPUTACIÓ, 162

- Telèfon A. 1302 -
BARCELONA

Capses de fusta

Forratge mecànic de cartró

Mostraris

Capses plegants, desmontables, etc.

EL FARO

Hospital, 127: BARCELONA

Recibidas las novedades de primavera y verano

Variado surtido en trajes a medida
Ropas confeccionadas para caballero y niños.
Camisería : Corbatería : Géneros de punto.
Sombreros, Gorras, etc., etc.

ECONOMIA VERDAD

PRECIO FIJO